

Střední škola obchodu,
služeb a podnikání
a Vyšší odborná škola

Kněžskodvorská 33/A, 370 04 České Budějovice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 07. 02. 2013

Číslo DUMu: VY_12_INOVACE_25_CJL_M

Ročník: I.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Jazyk a komunikace

Tematický okruh: Řeč a jazyk

Téma: Zvuková stránka jazyka

Metodický list/anotace:

Žáci pracují s textem a zamýšlí se především nad otázkou zvukové stránky jazyka, zvláště při učení se cizím jazykům. Možno využít jako opakování i v ostatních ročnících.

Čeština a cizí jazyk

Na světě se hovoří asi 3000 – 5000 jazyky

Jazyky příbuzné vytvářejí tzv. jazykové rodiny

Indoevropská jazyková rodina zahrnuje asi 150
živých jazyků

Zvuková stránka jazyka

- **Přízvuk** – zvukově zvýrazněná slabika – v češtině na první slabice
- Spojením jedné přízvučné a několika nepřízvučných vzniká **mluvní takt**
- Sled taktů tvoří **rytmus řeči**
- Při řeči se slova, mluvní takty seskupují ve větné úseky ohraničenými **pauzami** – pomáhají k pochopení sdělení
- S pauzami souvisí **tempo** – při rychlé mluvě ztrácí často posluchač orientaci

V následující ukázce je zobrazena určitá situace našeho života.

Ukázku si pozorně přečtete a řekněte, kde byste se s něčím podobným mohli setkat.

Pak se zaměřte na následující otázky.

„Pan Kaplan se zeptal: „Pamprésor, jaký vícnam má šišbardón?“

„Pozor, správně se říká bombardón. Jistě jste všichni slyšeli a viděli dechovou kapelu. (...) Dnes už se tubě, která hraje v dechové kapele, říká helikón - ...ale někdy, jak dosvědčuje také dotaz pana Kaplana, můžete slyšet i název původní. Je vám to všem jasné?“

Třídě to bylo nad slunce jasnější. Jen pan Kaplan nerozhodně pomrkával. (...) Copak pane Kaplane?

„Promiňte, pamprésor, ale asi sem se jasně nedotázal. Proto já tetka vypodrobním prosředí, kde sem to slofo slyšel. To prosředí je chotník, ale není tam žádněj dechovka. Sem tam já a du. Po tom chotníku. Du a du a potkám mýho pšítelu. Tak já stop, udělám zastávku... A dyš spolu kákinku pokecnem, tak de nákej vedledoucí – (...) A ten nákej vedledoucí de a de a nedopáčením udělá do mě žuch. Tak on lekne a žekne: Šiš – bar – dón!““(1)

Pobavili jste se u následující ukázky?

Poté se zamyslete nad otázkami!

- **Dešifrujte význam zkomoleniny, kterou pan Kaplan nemohl pochopit. Vysvětlete mu to !**
- **Proč došlo k tomuto nedorozumění?**
- **V jakém prostředí byste mohli zažít podobnou historku?**
- **Myslíte si, že je čeština pro cizince těžká? Je lehčí pro příslušníky slovanských národů?**
- **Je pro vás čeština jako mateřský jazyk obtížná? Co vám dělá největší potíže – skloňování, pravopis,...**

Jazykové hříčky

Každý jazyk má mnoho zajímavých hříček. Zkuste vysvětlit následující příklady.

Pánové, nežeňte se !

Nebud'te ve při!

Znáte některé další?

Citace, zdroje a literatura

- MGR. MUŽÍKOVÁ, Olga a kol. *Odmaturuj z českého jazyka*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2007, ISBN 80-7358-082-9.
- (1) ROSTEN, Leo. *Pan Kaplan má stále třídu rád*. Praha: Nakladatelství Krásné literatury a umění, Edice Klub Čtenářů, 1987.